

INŠTITUT RS ZA SOCIALNO VARSTVO
SOCIAL PROTECTION INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Evalvacija javnih socialnovarstvenih programov s področja programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje, ter mreže programov, namenjenih otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju:

Evalvacijsko poročilo - delavnice: Društvo za preventivno delo - Mladinske delavnice

Ljubljana, december 2017

Naročnik: **MDDSZ**
Direktorat za socialne zadeve
Kotnikova 28
1000 Ljubljana

Skrbnika naloge pri naročniku: Marjeta Ferlan Istinič
Karmen Mitrović

Št. pogodbe: 2611-17-050230

Izvajalec: **Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo**
Tržaška 2
1000 Ljubljana

Skrbnik naloge pri izvajalcu: mag. Vid Žiberna, univ. dipl. kom.

Naslov poročila: **Evalvacija javnih socialnovarstvenih programov s področja programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje, ter mreže programov, namenjenih otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju: Evalvacijsko poročilo - delavnice: Društvo za preventivno delo - Mladinske delavnice**

Avtorji poročila: mag. Vid Žiberna, univ. dipl. kom.
Nejc Vidrih, dipl. soc., mag. kult.
Sanel Ramović, mag. družb. inf.
dr. Liljana Rihter, FSD
mag. Barbara Kobal Tomc

Drugi sodelujoči: Žiga Tičar
dr. Mateja Černič

Št. delovnega poročila IRSSV 29/2017

Datum izdaje poročila: 15. 12. 2017

Izdaja: 01

Kopije: skrbnika naloge na MDDSZ
skrbnica pogodbe na MDDSZ
arhiv IRSSV
prosti izvodi z dovoljenjem naročnika

Odgovorna oseba: mag. Barbara Kobal Tomc, direktorica IRSSV

Seznam najpogosteje uporabljenih kratic

AS	aritmetična sredina
CSD	center za socialno delo
DC	Dnevni centri za otroke in mladostnike
EUR	Evro
FSD	Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani
IRSSV	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
MD	Mladinske delavnice
JVSP	javni verificirani socialnovarstveni programi
MAX	najvišja podana vrednost (odgovor)
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MIN	najmanjša podana vrednost (odgovor)
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
N	število odgovorov (uporabnikov)
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
OŠ	Osnovna šola
RS	Republika Slovenija
SD	standardni odklon
SVP	socialno varstveni program/i
SZS	Socialna zbornica Slovenije
UMS	umetno mladoletniška skupina
Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije

13 DRUŠTVO ZA PREVENTIVNO DELO – Mladinske delavnice

KAZALO VSEBINE

13.1	UVOD	7
13.2	USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV POSAMEZNIH SKUPIN UPORABNIKOV	14
13.2.1	POVEZAVA CILJEV PROGRAMOV S SKUPNIMI CILJI ZA EVALVIRANJE TER DODATNI CILJI	14
13.2.2	USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV	15
13.3	USPEŠNOST PROGRAMA.....	16
13.3.1	ANALIZA VPRAŠALNIKOV.....	17
13.4	UČINKOVITOST PROGRAMA.....	24
13.5	OCENA TVEGANJA ZA IZVEDBO PROGRAMA	25
13.5.1	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA FINANCIRANJA PROGRAMA.....	25
13.5.2	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA PRIMERNEGA KADRA ZA IZVAJANJE PROGRAMA	25
13.5.3	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA USTREZNOSTI PROGRAMA ZA VKLJUČENE UPORABNIKE	26
13.5.4	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA USTREZNIH PROSTOROV ZA IZVEDBO PROGRAMA.....	26
13.5.5	OCENA TVEGANJA Z VIDIKA BELEŽENJA IN IZVAJANJA USTREZNIH POSTOPKOV.....	26
13.5.6	OCENA TVEGANJA - OSTALO.....	26
13.6	TRAJNOST PROGRAMA	30
13.7	UGOTOVITVE IN PREDLOGI	32
	VIRI IN LITERATURA	37

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 13.1: Povezava ciljev programa s skupaj določenimi cilji za evalviranje .....</i>	14
<i>Preglednica 13.2: Dodatni cilji programa.....</i>	14
<i>Preglednica 13.3: Število vprašalnikov, vključenih v analizo .....</i>	16
<i>Preglednica 13.4: Uspešnost programa glede na skupne cilje programov .....</i>	16
<i>Preglednica 13.5: Indikatorji socialnih veščin 1 (opisne statistike) .....</i>	17
<i>Preglednica 13.6: Indikatorji socialnih veščin 2 (opisne statistike) .....</i>	18
<i>Preglednica 13.7: Indikatorji samopodobe, samozaupanja, samozavesti (opisne statistike).....</i>	18
<i>Preglednica 13.8: Indikatorji opolnomočenja uporabnika (opisne statistike).....</i>	19
<i>Preglednica 13.9: Indikatorji zadovoljstva uporabnika 1 (opisne statistike).....</i>	19
<i>Preglednica 13.10: Indikatorji zadovoljstva uporabnika 2 (opisne statistike).....</i>	19
<i>Preglednica 13.11: Kode odprtega vprašanja.....</i>	20
<i>Preglednica 13.12: Oblikovanje pozitivnih stališč (opisne statistike) .....</i>	20
<i>Preglednica 13.13: Kode odprtega vprašanja.....</i>	21
<i>Preglednica 13.14: Samostojno reševanje težav (opisne statistike).....</i>	21
<i>Preglednica 13.15: Usposobljenost prostovoljcev (opisne statistike) .....</i>	22
<i>Preglednica 13.16: Kompetence prostovoljcev (opisne statistike) .....</i>	22
<i>Preglednica 13.17: Kompetence prostovoljcev (opisne statistike).....</i>	23
<i>Preglednica 13.18: Učinkovitost rabe programskih virov .....</i>	24
<i>Preglednica 13.19: Financiranje programa .....</i>	25
<i>Preglednica 12.20: Primernost kadrov, ki delajo neposredno z uporabniki .....</i>	25
<i>Preglednica 13.21: Postopki.....</i>	26
<i>Preglednica 13.22: Dostopnost programa za uporabnike.....</i>	30

KAZALO SLIK

<i>Slika 13.1: Shema prilagojenega evalvacijskega modela.....</i>	10

13.1 UVOD

Tretji cilj Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (Ur.l. RS, št. 39/2013) se nanaša na izboljševanje kakovosti storitev in programov ter drugih oblik pomoči s povečanjem učinkovitosti upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, povečanjem njihove avtonomije ter upravljanjem kakovosti in zagotavljanjem večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev. Za doseganje tega cilja Resolucija med drugim predvideva:

- povečanje učinkovitosti vodenja in upravljanja izvajalskih organizacij, s povečanjem avtonomije izvajalcev in učinkovitejšim nadzorom doseganja ciljev s strani ustanoviteljev.
- Spremljanje učinkovitosti in kakovosti dela in reorganizacija izvajalskih mrež na področju socialnega varstva.
- Zagotavljanje večje učinkovitosti in kakovosti dela izvajalskih organizacij, z uvajanjem certificiranih sistemov razvoja, upravljanja in spremljanja kakovosti in z uporabo merljivih kazalcev učinkovitosti, ki jih izvajalci opredeljujejo v svojih strateških dokumentih.
- Spodbujanje ocenjevanja koristnosti vključenosti v programe in storitve za uporabnike – naravnost na rezultate/koristi za uporabnike.

Vse naštetu predstavlja podlago za spremljanje in evalviranje javnih socialnovarstvenih programov (v nadaljevanju JVSP).

Predmet evalvacije

Predmet evalvacije je delovanje JVSP Mladinske delavnice (v nadaljevanju MD), ki ga je izvajalo Društvo za preventivno delo v obdobju od 1. 1. 2016 – 31. 12. 2016. Gre za JVSP iz skupine Programov za otroke in mlade, ki jih Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) financira za večletno obdobje v okviru skupine programov z imenom Mreža programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje, ter mreža programov, namenjenih otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju (MDDSZ 2017-1).

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (Ur.l. RS, št. 39/2013) MD umešča v skupino socialnovarstvenih programov (v nadaljevanju SVP), natančneje javnih verificiranih socialnovarstvenih programov (v nadaljevanju JVSP). SVP so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva ali vzdrževanju sprejemljivega socialnega stanja posameznikov, pri katerih ne moremo pričakovati rešitve težav, in predstavljajo dopolnitev socialnovarstvenim storitvam in ukrepom. Za njihovo izvajanje niso predpisani tehnični, kadrovski in vsebinski standardi. Programi se izvajajo na podlagi verifikacije ali smernic, objavljenih v javnih razpisih za njihovo (so)financiranje. Upoštevajo značilnosti in potrebe posamezne ciljne skupine uporabnikov ter izhajajo iz posebnosti okolja in območja, v katerem se izvajajo. Mreže programov se oblikujejo za posamezna področja oz. posamezne ciljne skupine, v tem primeru področje otrok in mladostnikov.

S postopkom verifikacije programov so na MDDSZ začeli leta 2007, kar je tudi pogoj za vključevanje v mrežo JVSP. Programi, ki želijo biti vključeni v sofinanciranje za daljše časovno obdobje, morajo pridobiti verifikacijo programa pred prijavo na javni razpis (MDDSZ 2017-1).

Zaradi številnih novih potreb in spremenjene socialne problematike, MDDSZ torej s politiko stabilnega sofinanciranja omogoča delovanje programov za otroke in mladostnike, ki jih razvijajo nevladne organizacije. Ti programi so se začeli v Slovenji razvijati v devetdesetih letih, danes pa je njihova mreža široko razširjena po državi (MDDSZ 2017-2).

Projekt MD je namenjen mladostnikom v starosti od 13-15 let oz. učencem osmih in devetih razredov osnovne šole. Zgodnje obdobje adolescence, ki se prične s puberteto, predstavlja zelo občutljivo obdobje razvoja posameznika. Formirajo se osnovni temelji osebnosti odraslega, miselni, čustveni in vedenjski vzorci, ki bodo integrirani kot osebna identiteta odraslega posameznika. Bio-psiho socialne spremembe, ki se dogajajo v tem razvojnem obdobju, odpirajo procese, ki so v znanosti prepoznane kot razvojna kriza adolescence. Način obvladovanja te razvojne krize, daljnosežno opredeljuje značaj bodočega odraslega posameznika, kot tudi njegov socialni položaj oz. stopnjo socialne izključenosti (DPD 2017-1).

Nihanje med zdravjem in patologijo je značilno za to razvojno obdobje posameznika. Kaj bo znotraj posameznika prevladalo, zdravje ali bolezen (odvisnost od mamil, alkoholizem, duševna bolezen, samomor) ali/in kolikšna bo stopnja socialne izključenosti posameznika, je v veliki meri odvisno tudi od odnosa in podpore socialne skupnosti, v kateri mlada oseba odrasča. Če se formira močan občutek lastne identitete, z zgrajenimi vzorci zdravega življenjskega sloga, pomeni, da je posameznik uspešno razrešil svojo razvojno krizo in se razvil v zrelo in neodvisno odraslo osebo. MD sistematično delujejo v smeri promocije vrednot duševnega zdravja in zdravega življenjskega sloga, gre za koncept primarne preventive (DPD 2017-1).

Pri neposrednem delu z uporabniki, je v obliki skupinskega dela posamezna tema obdelana s pomočjo metode "**delavnica**". Gre za sklop socialnih iger, igranja vlog in simulacijskih iger, nedokončanih zgodb, vodenih fantazij ipd., ki so povezane v celoto s poldirigiranimi diskusijami. Teme posameznih delavnic so dobljene iz predhodno opisanih kategorij razvojnih problemov adolescence. Vsaka ima jasno opredeljene cilje in namene, ob izoblikovani strukturi, ki narekuje določen vrstni red socialnih iger in drugih tehnik, kombiniranih s poldirigiranimi razgovori (DPD 2017-2).

Ekstezivni del programa je namenjen vsem ostalim učencem šole, v kateri se MD realizirajo z umetno mladoletniško skupino (UMS). UMS vodijo prostovoljci, ki organizirajo različne aktivnosti. To realizirajo s t. i. metodo "projektno učenje", ki zahteva angažiranje vseh članov UMS v procesu realizacije posameznih aktivnosti. Tematsko so te aktivnosti v okviru razvojno-psihološko-socialnih problemov, s katerimi se adolescenti srečujejo v tem razvojnem obdobju (DPD 2017-2).

Program neposredno izvajajo prostovoljci, večinoma študenti ali mladi brezposelni. Neposredno delajo v prostorih OŠ v lokalni skupnosti. Program izvajajo za skupine učencev

višjih razredov OŠ, ki so formirane na podlagi prostovoljne udeležbe. Ta del programa se izvaja vsak teden čez celo šolsko leto po vnaprej načrtovanem urniku. Enkrat mesečno je program izvajan tudi za ostale učence tako, da se razred razdeli na dve manjši skupini, s katerima se realizira del programa MD (to je bilo odvisno tudi od socialne in psihološke problematike v konkretni šoli oz. od zainteresiranosti šolskih svetovalnih delavcev in učiteljev, da omogočijo ustrezne pogoje za izvajanje tega dela programa) (DPD 2017-2).

Vrsta in obseg evalvacije

JVSP evalviramo v obdobju, ko že nekaj let stabilno deluje in zato gre za vmesno evalvacijo zrelega delovanja programa (Mesec 2007: 147). Opredelimo jo lahko kot formativno evalvacijo, ki ima namen opozarjanja na morebitne pomanjkljivosti v delovanju programa ter priporočil za izboljšanje delovanja.

Različni modeli kakovosti in enotni postopek evalviranja JVSP

Organizacije, ki izvajajo JVSP, se srečujejo z različnimi modeli kakovosti: javni zavodi predvsem z modelom E-Qalin, nevladne organizacije pa predvsem s Standardom kakovosti NVO. Oba modela sta usmerjena na kakovost celotne organizacije in sta, kot vsi standardi kakovosti, usmerjena na vire, procese dela v organizacijah in njihove cilje oz. izide.

Z enotnim modelom evalvacije JVSP pa proučujemo program. Kljub temu je med omenjenimi modeli kar nekaj povezav. V vseh omenjenih modelih namreč obravnavamo vire, postopke, procese in izide.

Model evalvacije obsega zbiranje podatkov o naslednjih elementih:

- viri, potrebni za izvajanje programa (kadrovski, finančni, prostorski),
- postopki dela (za kar smo izdelali poseben šifrant),
- te postopke lahko združimo v procese (delo z uporabnikom, delo za uporabnika in organizacijsko delo) in
- izidi programa, ki jih merimo preko različnih kriterijev (izpeljanih iz ciljev programov).

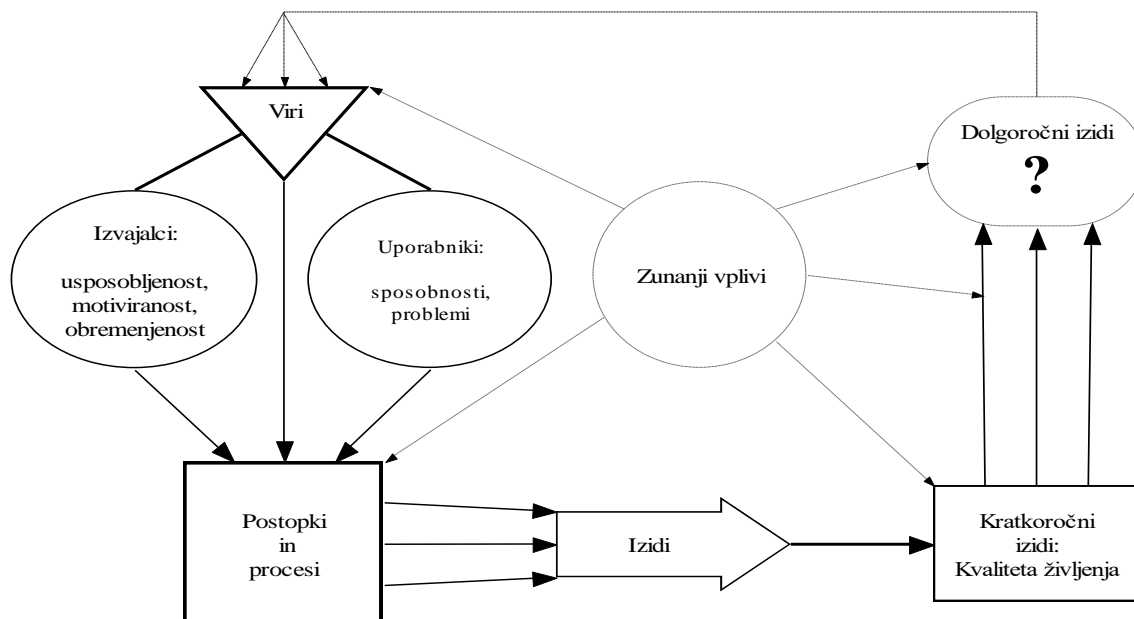
Ti podatki nam služijo kot primarni viri za ovrednotenje programov po spodaj postavljenih kriterijih.

Programi, ki so vključeni v model evalvacije, lahko svoje delo na evalvaciji (podatke in rezultate evalvacij) smiselno uporabijo pri morebitni uporabi različnih modelov kakovosti.

Model evalvacije in metodološka pojasnila

Model, ki smo ga razvili za potrebe evalviranja socialnovarstvenih programov, temelji na Yatesovem (Yates 1999) CPPOA modelu evalviranja (*cost – procedure – process – outcome analysis*), ki se osredotoča na vire programa, postopke, procese in izide programa ter ovrednoti povezave med njimi. Model shematično prikazuje slika 1. Natančneje pa je opisan v knjigi Evalvacija programov v socialnem varstvu: model in postopek izvedbe (Rode in drugi 2006).

Slika 13.1: Shema prilagojenega evalvacijskega modela

Vir: Yates 1999 v Rode in drugi 2006: 62

Da smo lahko začeli z izvajanjem evalvacij na način, kot je opisan v modelu, je bilo potrebno najprej zagotoviti enotno zbiranje podatkov o virih (materialnih, kadrovskih, prostorskih – to je načeloma zagotovljeno že z enotnim formatom letnih poročil, ki jih programi oddajajo svojemu financerju – MDDSZ), postopkih in procesih (v ta namen smo za potrebe modela evalvacije JVSP razvili posebno bazo za beleženje in spremljanje dela – glej Žiberna 2016¹) in izidih programa, ki jih merimo s pomočjo različnih, v ta namen oblikovanih merskih instrumentov (vprašalniki, dokumentacije, zbirniki).

Razvili smo tipologijo programov, ki naj bi jih evalvirali in skupine programov umestili v to tipologijo. Tipologijo sestavljata dve dimenziji: trajanje programa (trenutni oz. prehodni programi vs. vzdrževalni oz. trajni programi) in kontinuum med preprečevanjem (preventivni programi) in popravljanjem (terapevtski oz. kurativni). Programe smo najprej razvrstili glede na trajanje vključenosti uporabnikov v program (prehodni programi vs. vzdrževalni programi). Od tega je odvisno, kako in v kolikšni meri ti programi vplivajo na življenje uporabnikov (torej ali dejansko lahko npr. vplivajo na izboljšanje kakovosti življenja uporabnikov; ali lahko to merimo (če so uporabniki v program vključeni dlje časa, lahko razvijemo merske instrumente, s katerimi bomo zaznali te spremembe) in seveda, ali so naravnani preventivno (npr. informativna dejavnost) ali kurativno (terapevtsko delo s predstavniki ranljivih skupin). Od umestitve v tip programa je bilo odvisno, kakšne merske instrumente za merjenje izidov programov smo morali razviti.

Tipologija nam torej omogoča, da opišemo različne oblike dela v programih, s tem pa posredno ugotovimo, kakšne učinke lahko od njih pričakujemo.

¹ V vmesnem času smo razvili sodobnejšo spletno različico baze za beleženje in spremljanje dela EVAPRO® (Žiberna 2016 - 5. izd.).

Nato smo ugotavljali, kateri so tisti skupni cilji, ki bi jih posamezne skupine programov morale zadovoljevati, da bi izpolnile svoje »poslanstvo«. Pri vzpostavljanju enotnega modela evalviranja socialnovarstvenih programov smo sledili trem skupinam skupnih ciljev. Prve smo imenovali splošni, ki jih lahko uporabimo pri vseh programih, in so zapisani v nacionalnih in nadnacionalnih strateških dokumentih; drugi so posebni skupni cilji, ki jih opredeljujejo v skladu s spoznanji stroke glede problemov, s katerimi se spopadajo določene vrste programov; tretje pa smo imenovali specifični in so lastni vsakemu programu posebej. Pomembno je, da nabor skupnih ciljev določajo skupaj vsi deležniki (financerji programov, izvajalci programov in uporabniki programov).

Evalvacije smo se lotili po načelih dialoga (dialoška evalvacija), kar pomeni, da program evalvirata vsaj dva evalvatorja, ki med seboj primerjata in usklajujeta ocene. Pri tem smo vzpostavili tudi dialog med samimi izvajalci. Smiselno je, da se hkrati evalvirata vsaj dva sorodna programa hkrati (če je to mogoče), kar omogoča razvrščanje in medsebojno primerjanje programov po posameznih skupnih ciljih in postavkah.

Postopki in skupni cilji v enotnem modelu evalvacije morajo biti čim bolj standardizirani, s čimer dosežemo uporabnost, izvedljivost, primernost, natančnost, primerljivost in seveda ponovljivost. Da bi evalvacije čim bolj zadovoljile te kriterije, mora sistem evalvacije zagotoviti stalno spremljanje. Evalvacija omogoča pregled nad kakovostjo programov, odločanje o potrebnem obsegu posameznih vrst programov, hkrati pa je to priložnost za same izvajalce, da ugotovijo, kakšna je kakovost njihovih programov in kako jo lahko izboljšajo (Rode in drugi 2006).

V letu 2009 smo začeli z izvajanjem evalvacij programov. V evalvacije se vključujejo tisti programi, ki jih za pet-letno obdobje sofinancira MDDSZ in imajo verifikacijo Socialne zbornice Slovenije (v nadaljevanju SZS).

Evalvatorji smo v ta namen skupaj z izvajalci programov v preteklih letih oblikovali vrsto merskih instrumentov (vprašalnikov), s katerimi merimo kakovost izvajanja programov za uporabnike. Posebej za potrebe evalvacije smo pripravili »Zbirnik podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za skupino programov na področju preprečevanja zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog« - obrazec, v katerega izvajalci programov vpišejo ključne informacije o programu. Vprašalnike in zbirnike po vsakem obdobju evalvacije ponovno preverimo in jih prilagodimo morebitnim novim ali drugačnim skupnim ciljem programov in/ali opaženim metodološkim pomanjkljivostim.

Kriteriji evalvacije in njihova definicija (s specifičnimi dimenzijami):

- Ustreznost ciljev za reševanje problemov posameznih skupin: ustreznost ciljev se preverja že ob verifikaciji programov in ob razpisu; evalvatorji preverimo, ali izvajalci sledijo tem ciljem, katere cilje in zakaj so jih spremenili; preverimo ustreznost formulacije ciljev, kar bi sicer moral biti že del verifikacije. Dimenzije, ki jih ocenjujemo znotraj tega kriterija, so: primernost formulacije ciljev, sledljivost ciljev (verifikacija, razpis, poročilo), ustreznost ciljev glede na tip programa. Ugotovitve podajamo opisno.

- Uspešnost programa ocenjujemo preko doseganja skupnih ciljev, ki smo jih določili za posamezno skupino programov. Podatke za oceno po posameznih ciljnih pridobivamo iz vprašalnikov za uporabnike in dokumentacije, ki jo izpolnjujejo izvajalci programov. V prilogi splošnega dela poročila je ocenjevalni list, iz katerega so razvidni kazalniki za merjenje doseganja posameznega cilja. Posamezne dimenzije tega kriterija ocenjujemo numerično.
- Učinkovitost programa ocenjujemo na podlagi naslednjih dimenzij: primernost sredstev glede na število uporabnikov; primernost razmerja med deležem dela neposredno z uporabniki in vsega dela v programu. Podajamo številčne ocene.
- Oceno tveganja za izvedbo programa podajamo glede na naslednje dimenzije: tveganja z vidika financiranja programa, z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa, z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike, z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa in drugih dejavnikov tveganja. Za nekatere dimenzije podajamo opisne ocene, za večino pa številčne.
- Oceno trajnosti programa podajamo glede na naslednje dimenzije: delež povratnikov in razlogi, delež uporabnikov iz drugih programov in razlogi, delež uporabnikov, ki obiskujejo poleg obravnavanega programa še vsaj en drug JVSP, število let delovanja programa ter dostopnost programa. Ocene podajamo opisno.

Rezultati evalvacije in predlogi, ki izhajajo iz tega, so namenjeni preglednemu prikazu stanja glede doseganja ciljev v posameznih programih in morebitnih tveganj pri izvedbi programa. Izvajalcem programov in financerjem omogočajo, da odpravijo morebitne ugotovljene pomanjkljivosti in preoblikujejo način(e) dela tako, da bo možno v večji meri dosegati cilje, za katere smo ugotovili, da jih v primerjavi z drugimi programi znotraj skupine dosegajo v manjši meri, in zagotoviti ustrezne vire za izvedbo programov.

Metodološka pojasnila glede obdelave podatkov

Od izvajalcev MD smo **prejeli 681 vprašalnikov** in vse vključili **v analizo**.

Vse neustrezne ali dvomljive podatke smo pri izvajalcih programov dodatno preverili in jih prosili za dopolnitve ali pojasnila. Za verodostojnost (pravilnost in natančnost) vseh podatkov, ki so jih poslali izvajalci JVSP, odgovarjajo izvajalci. Enako velja za korektnost in nepristranskost izpolnjevanja vseh vprašalnikov, dokumentacij in zbirnikov.

Pri statistični obdelavi podatkov smo uporabljali Microsoft Excel in IBM SPSS Statistics.

Nekatere ugotovitve podajamo v obliki ocen, druge, kjer kvantitativno ocenjevanje ni smiselno, pa podajamo opisno. Za ocenjevanje uporabljamo lestvico od 0 (popolnoma neustrezno) do 6 (popolnoma ustrezno). Oznaka n.p. pomeni, da iz organizacije o danem vidiku nismo dobili podatka in oznaka n.o., da vidika ne ocenjujemo, ker ocena ni relevantna za dani program oz. program ocenjujemo zgolj opisno.

Pri posameznih dimenzijah kriterijev, ki jih ocenjujemo številčno, podajamo tudi vsote, deleže, koeficiente, ki nam služijo kot osnova za ocenjevanje. Ocenjevalni listi za JVSP so priloženi na koncu splošnega dela poročila.

Na koncu poročila podajamo ključne ugotovitve in predloge za delovanje obravnavanega programa.

13.2 USTREZNOST CILJEV ZA REŠEVANJE PROBLEMOV POSAMEZNIH SKUPIN UPORABNIKOV

Ugotovitve v tem poglavju prikazujemo v dveh točkah. V prvi so podane osnovne informacije o ciljnih programa. V Preglednici 13.1 prikazujemo, kako so cilji obravnavanega programa povezani s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine programov. Cilje smo skupaj z izvajalci obravnavanega programa in predstavniki MDDSZ prenovili v letu 2016, končno verzijo pa je potrdil tudi naročnik (MDDSZ). V Preglednici 13.2 prikazujemo dodatne cilje programa, ki ne sodijo med skupne cilje, so pa pomemben del delovanja posameznega programa.

V drugi točki podajamo ugotovitve glede ustreznosti ciljev programa za reševanje problemov posameznih skupin uporabnikov po naslednjih dimenzijah: primernost formulacije ciljev in ustreznost ciljev glede na tip programa. Ugotovitve podajamo opisno.

13.2.1 Povezava ciljev programov s skupnimi cilji za evalviranje ter dodatni cilji

V Preglednici 13.1 prikazujemo, kako so cilji obravnavanega programa povezani s cilji, ki smo jih določili na ravni skupine programov.

Preglednica 13.1: Povezava ciljev programa s skupaj določenimi cilji za evalviranje

Skupni cilji, predvideni za dnevne in preventivne centre za mlade	Da/Ne/Delno
Pridobitev socialnih veščin	da
Zvišanje samopodobe	da
Opolnomočenje uporabnikov	da
Zadovoljstvo uporabnikov	da
Oblikovanje pozitivnih stališč	da
Samostojno reševanje težav	da
Usposobljenost prostovoljcev	da
Povečanje kompetentnosti prostovoljcev	da

Ker smo cilje skupaj z izvajalci obravnavanega programa prenovili v lanskemu letu, se aktualni cilji obravnavanega programa niso spremenili in se v celoti pokrivajo s skupaj določenimi cilji.

V Preglednici 13.2 prikazujemo dodatne cilje programa, ki ne sodijo med skupne cilje, so pa pomemben del delovanja posameznega programa.

Preglednica 13.2: Dodatni cilji programa

Dodatni cilji
/

Izvajalci programa niso navedli nobenega dodatnega cilja, ki ne sodi v nabor ciljev, ki smo jih določili pri prenovi ciljev programa v letu 2016.

13.2.2 Ustreznost ciljev za reševanje problemov

Primernost formulacije ciljev:

Cilji programa so ustrezno formulirani.

Ustreznost ciljev glede na tip programa:

Cilji so ustrezni glede na tip programa in vključeno populacijo programa.

13.3 USPEŠNOST PROGRAMA

V MD merimo doseganje posameznih skupnih ciljev z naslednjima vprašalnikoma: Anketa za udeležence programa MD in Anketa za izvajalce programa MD. V letu 2016 smo celoten sistem ciljev in vprašalnikov, ki merijo uspešnost programa, temeljito preoblikovali.

Obravnavani program je oddal 681 izpolnjenih vprašalnikov (od tega 638 Anket za udeležence programa MD in 43 Anket za izvajalce programa MD). V program je bilo v obravnavanem obdobju vključenih 2.606 rednih različnih uporabnikov.

V analizo smo zajeli vseh 681 prejetih vprašalnikov za uporabnike (100 %), kar prikazujemo v Preglednici 13.3.

Preglednica 13.3: Število vprašalnikov, vključenih v analizo

Anketa za udeležence programa MD	638
Anketa za izvajalce programa MD	43
Skupaj za analizo uporabljenih vprašalnikov	681

V analizo smo vključili vse razpoložljive podatke, ki so jih poslali izvajalci. Za vsak cilj podajamo številčno oceno in pod preglednico še analizo podatkov, kjer so podrobneje razvidni posamezni elementi ocenjevanja doseganja posameznega cilja (Preglednica 13.4).

Preglednica 13.4: Uspešnost programa glede na skupne cilje programov

Skupni cilji	Ocena
Pridobitev socialnih veščin	2
Zvišanje samopodobe	4
Opolnomočenje uporabnikov	3
Zadovoljstvo uporabnikov	4
Oblikovanje pozitivnih stališč	4
Samostojno reševanje težav	3
Usposobljenost prostovoljcev	4
Povečanje kompetentnosti prostovoljcev	4

13.3.1 Analiza vprašalnikov

Omejitve pri analizi vprašalnikov:

- skupno število odgovorov ni vedno enako številu vprašalnikov, saj vsi anketiranci niso vedno odgovarjali na vsa vprašanja;
- nekateri vprašalniki so pomanjkljivo izpolnjeni; na nekatera vprašanja niso odgovorili, večinoma pa nismo mogli razbrati, ali je uporabnik vprašanje spregledal ali se določeno vprašanje uporabniku ni zdelo relevantno ali pa morda na vprašanje ni znal odgovoriti;

Pojasnila pri interpretacijah rezultatov:

- pri interpretacijah rezultatov prikazujemo deleže (v odstotkih) ali povprečne vrednosti. Pri primerjavi med vstopom in evalvacijo/izstopom so deleži ali povprečne vrednosti lahko predstavljeni v oklepajih (npr. 4,20 oz. 4,30), prva številka vedno pomeni delež ali povprečno vrednost ob vstopu v program, druga številka pa ob evalvaciji/izstopu iz programa;

Cilj 1: Pridobitev socialnih veščin

Pri cilju smo merili pridobitev palete socialnih veščin ter povečanje osebne in socialne kompetentnosti uporabnikov programa, prek posrednih vprašanj v vprašalnikih ob evalvaciji programa MD.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so MD vplivale na pridobitev naslednjih socialnih veščin. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nič ni vplivalo) do 3 (zelo je vplivalo). Za sestavljeno spremenljivko smo sešteli indikatorje in jih delili s številom indikatorjev.

Ugotovimo lahko, da so uporabniki označili, da so MD malo vplivale na vse socialne veščine, z izjemo uspešnejšega učenja, kjer so označili, da MD sploh niso vplivale. Splošni vpliv MD, na pridobitev socialnih veščin opredelimo kot »majhen vpliv«.

Preglednica 13.5: Indikatorji socialnih veščin 1 (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Mišljenje.	636	1	3	2,03	0,651
Obnašanje.	632	1	3	1,76	0,691
Znanje.	635	1	3	2,04	0,718
Odnos do staršev.	633	1	3	1,72	0,741
Čustva.	636	1	3	1,72	0,714
Osebnost.	630	1	3	1,76	0,711
Odnos do drugih.	636	1	3	1,92	0,745
Počutje.	629	1	3	1,88	0,752
Lažje reševanje svojih problemov in težav.	634	1	3	1,86	0,735

	N	MIN	MAX	AS	SD
Uspešnejše učenje.	635	1	3	1,51	0,665
Splošni vpliv.	611	1	3	1,82	0,530

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Zanimalo nas je tudi, v kolikšni meri so MD vplivale na pridobitev naslednjih socialnih veščin. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nič ni vplivalo) do 5 (zelo je vplivalo).

Uporabniki so ocenili, da so MD srednje vplivale na to, da so spremenili način komunikacije in da lažje nadzorujejo svoje obnašanje.

Preglednica 13.6: Indikatorji socialnih veščin 2 (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Spremenil sem način komunikacije.	636	1	5	2,37	1,172
Lažje nadzorujem svoje obnašanje.	636	1	5	2,46	1,347

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Cilj 2: Zvišanje samopodobe

Pri cilju smo merili zvišanje samopodobe, samozaupanja in samozavesti, prek posrednih vprašanj v vprašalnikih ob evalvaciji programa MD.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so MD vplivale na pridobitev naslednjih socialnih veščin. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nič ni vplivalo) do 3 (zelo je vplivalo). Trditve »Verjamem vase in se spoštujem kakršen sem« smo rekodirali iz 5-stopenjske na 3-stopenjsko lestvico, tako da smo združili nič ni vplivalo in malo je vplivalo v nič ni vplivalo (1, 2 = 1), srednje je vplivalo v malo je vplivalo (3 = 2), precej je vplivalo in zelo je vplivalo v zelo je vplivalo (4, 5 = 3).

Uporabniki so ocenili, da so MD malo vplivale na njihov odnos do sebe in na to, da verjamejo vase in spoštujejo, kakršni so.

Preglednica 13.7: Indikatorji samopodobe, samozaupanja, samozavesti (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Odnos do sebe.	633	1	3	1,84	0,746
Verjamem vase in spoštujem kakršen sem.	635	1	3	2,02	0,890

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Cilj 3: Opolnomočenje uporabnikov

Pri cilju smo merili opolnomočenje uporabnikov z ustreznimi informacijami o nevarnostih rizičnega vedenja (konzumiranje prepovedanih drog in drugih psihoaktivnih substanc, o nasilju med mladimi, o rizičnem in neodgovornem spolnem vedenju), prek posrednih vprašanj v vprašalnikih ob evalvaciji programa MD.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so uporabniki ocenili, da so v okviru MD pridobili koristne informacije glede navedenih tem. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nič) do 5 (zelo veliko). Za sestavljeno spremenljivko smo sešteli indikatorje in jih delili s številom indikatorjev.

Uporabniki so ocenili, da so pridobili srednje veliko informacij za vse navedene teme, prav tako pa so ocenili tudi splošno opolnomočenje uporabnika.

Preglednica 13.8: Indikatorji opolnomočenja uporabnika (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Droge.	611	1	5	2,92	1,270
Medvrstniško nasilje.	631	1	5	3,06	1,157
Spolno prenosljive bolezni in spolnost.	617	1	5	3,15	1,270
Opolnomočenje uporabnika.	602	1	5	3,04	1,052

Cilj 4: Zadovoljstvo uporabnikov

Pri cilju smo merili zadovoljstvo uporabnikov (prilagojenost programa starosti in potrebam uporabnikov).

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so uporabniki ocenili, da se strinjajo z navedenimi trditvami. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).

Ugotovimo lahko, da so se uporabniki strinjali s trditvijo, da so se na MD dobro počutili in jih radi obiskovali. Uporabniki se niso niti strinjali, niti se niso ne-strinjali s trditvijo, da so se na MD pogovarjali o stvareh, ki so jih zanimale.

Preglednica 13.9: Indikatorji zadovoljstva uporabnika 1 (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Na MD sem se dobro počutil in jih rad obiskoval.	635	1	5	3,82	1,060
Na MD smo se pogovarjali o stvareh, ki so me zanimale.	636	1	5	3,48	1,023

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Zanimalo nas je tudi, kako so uporabniki ocenili navedene stvari. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nezadostno) do 5 (odlično). Za sestavljeno spremenljivko smo sešteli vrednosti indikatorjev in jih delili s številom indikatorjev, indikatorja drugo nismo upoštevali pri seštevanju. Pod drugo so uporabniki najpogosteje navedli naslednje: »zabava« (8-krat), »hrana« (4-krat) in po 3-krat »čas«, »smeh« in »vse«.

Uporabniki so ocenili zadovoljstvo v Mladinskih programih z oceno 3,70, kar ustreza oceni prav dobro.

Preglednica 13.10: Indikatorji zadovoljstva uporabnika 2 (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Povedati, kar res mislim.	635	1	5	3,75	1,183
Vodene fantazije.	621	1	5	3,16	1,208

	N	MIN	MAX	AS	SD
Pogovori in diskusije.	627	1	5	3,63	1,184
Zaupanje.	628	1	5	3,42	1,220
Odnos inštruktorjev do nas.	632	1	5	4,26	1,073
Igre vlog.	629	1	5	3,49	1,205
Dobro vzdušje.	635	1	5	3,84	1,149
Enakopravnost v družini.	635	1	5	3,88	1,191
Igre, ki vzpodbujajo k razmišljanju.	631	1	5	3,61	1,212
Družba.	631	1	5	3,85	1,181
Drugo.	228	1	5	3,63	1,431
Zadovoljstvo uporabnikov.	585	1	5	3,70	0,887

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

V odprtem vprašanju smo uporabnike vprašali, kaj bi radi sporočili vrstnikom, ki ne obiskujejo MD in vodstvu MD. Odgovore odprtega vprašanja smo kodirali, da smo pridobili najbolj pogoste teme odgovorov, ki so predstavljene v spodnji tabeli. Štiri najbolj pogoste teme so razvrščene v tabeli.

Preglednica 13.11: Kode odprtega vprašanja

Koda	Pomen	Frekvenca	%
1	Bilo je odlično, zabavno in poučno. Priporočam obisk.	376	58,93
2	Nekaj srednjega.	35	5,49
3	Brez zveze, izguba časa.	29	4,55
4	Razni drugi nasveti vrstnikom.	65	10,19
5	Ne vem, nič, brez odgovora.	133	20,85

Cilj 5: Oblikovanje pozitivnih stališč

Pri cilju smo merili oblikovanje pozitivnih stališč in vrednot do življenja ter zdravja uporabnikov. Poudarek je bil na spodbujanju razvoja prepričanja uporabnikov, da življenjske težave in krize sprejemajo kot izzive in priložnosti, ne pa kot grožnje in nevarnosti.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so MD vplivale na izoblikovanje naslednjih stališč. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nič ni vplivalo) do 5 (zelo je vplivalo).

Uporabniki so ocenili, da so MD srednje vplivale na oblikovanje pozitivnih stališč.

Preglednica 13.12: Oblikovanje pozitivnih stališč (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Verjamem, da je življenje lepo ter da so težave, ki jih imam v življenju, tukaj zato, da bi jih reševal.	637	1	5	2,92	1,179
Verjamem, da so življenjski cilji dosegljivi.	632	1	5	3,30	1,318

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

V odprtem vprašanju smo uporabnike vprašali, kaj se jim zdi najbolj dragoceno, kar so se naučili v MD. Odgovore odprtega vprašanja smo kodirali, da smo pridobili najbolj pogoste

teme odgovorov, ki so predstavljene v spodnji tabeli. 15 najbolj pogostih tem je razvrščenih v tabeli.

Preglednica 13.13: Kode odprtega vprašanja

Koda	Pomen	Frekvenca	%
1	odnos in vedenje do drugih, spoštovanje, strpnost	78	12,23
2	veliko pomembnega / različnega / novega	52	8,15
3	samospoštovanje, verjeti vase, slediti sebi	43	6,74
4	informacije o spolnosti	42	6,58
5	komunikacijska spretnost, načini komuniciranja	37	5,80
6	nevarnost drog, informacije o drogah	33	5,17
7	iskreno izražanje mnenja; stati za svojim mnenjem in hkrati spoštovati druga mnenja	29	4,55
8	delo v skupini, druženje, pogovori, igre vlog	30	4,70
9	boljše reševanje sporov, informacije o nasilju	26	4,08
10	spoštovanje in odnos do staršev / pomen družine	18	2,82
11	pomen prijateljstva	18	2,82
12	reševanje problemov, doseganje ciljev, ne smemo obupati	25	3,92
13	sodelovanje z drugimi, medsebojna pomoč	26	4,08
14	razno (nerazporejeni odgovori)	45	7,05
15	Nič	39	6,11
16	ne vem, brez odgovora	97	15,20

Cilj 6: Samostojno reševanje težav

Pri cilju smo merili povečanje kapacitet za samostojno reševanje svojih razvojnih težav in stisk ter preprečevanje medvrstniškega nasilja med uporabniki.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so MD vplivale na samostojno reševanje težav. Uporabnik je na posamezne trditve odgovarjal na lestvici od 1 (nič ni vplivalo) do 5 (zelo je vplivalo).

Uporabniki so ocenili, da so MD srednje vplivale na to, da bolje vedo kako reševati spore z drugimi.

Preglednica 13.14: Samostojno reševanje težav (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Vem, kako boljše reševati spore z drugimi.	632	1	5	2,78	1,247

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Cilj 7: Usposobljenost prostovoljcev

Pri cilju smo merili usposobljenost prostovoljcev (študentov in mladih brezposelnih), kot tudi strokovnih delavcev na področju socialnega varstva, in sicer na področju preventivnega dela z otroki in mladostniki, ki imajo težave pri odraščanju ter za izvajanje projekta MD.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so prostovoljci ocenili, da se strinjajo z navedenima trditvama. Prostovoljci so na posamezne trditve odgovarjali na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).

Prostovoljci so se zelo strinjali s tem, da so na seminarju pridobili dovolj znanj in veščin ter da so jim mentorski sestanki pomagali pri izvajanju programa.

Preglednica 13.15: Usposobljenost prostovoljcev (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Na seminarju za usposabljanje sem pridobil dovolj znanj in veščin za uspešno izvajanje programa Mladinske delavnice.	43	3	5	4,19	0,627
V kolikšni meri se strinjaš, da so ti mentorski sestanki pomagali pri izvajanju programa?	43	2	5	4,00	0,926

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Cilj 8: Povečanje kompetentnosti prostovoljcev

Pri cilju smo merili povečanje osebne in profesionalne kompetentnosti prostovoljcev, kot tudi povečanje njihove zaposljivosti.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri so MD vplivale na pridobitev naslednjih kompetenc. Prostovoljci so na posamezne trditve odgovarjali na lestvici od 1 (nič ni vplivalo) do 3 (zelo je vplivalo). Za sestavljeno spremenljivko smo sešteli indikatorje in jih delili s številom indikatorjev.

Ugotovimo lahko, da so prostovoljci označili, da so MD malo vplivale na njihove splošne kompetence.

Preglednica 13.16: Kompetence prostovoljcev (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Mišljenje.	43	2	3	2,56	0,502
Obnašanje.	43	1	3	2,12	0,586
Znanje.	43	2	3	2,65	0,482
Odnos do staršev.	43	1	3	1,58	0,626
Čustva.	43	1	3	2,00	0,690
Osebnost.	43	1	3	2,16	0,652
Odnos do drugih.	43	1	3	2,40	0,583
Odnos do sebe.	43	1	3	2,37	0,725
Počutje.	43	1	3	2,54	0,550
Lažje reševanje svojih problemov in težav.	43	1	3	2,11	0,586
Profesionalno usposobljenost.	43	2	3	2,70	0,465
Vpliv delavnic na kompetence.	43	1,5	3	2,29	0,374

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

Zanimalo nas je tudi, v kolikšni meri so prostovoljci ocenili, da se strinjajo z navedenimi trditvami. Prostovoljci so na posamezne trditve odgovarjali na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).

Prostovoljci so izrazili visoko stopnjo strinjanja s tem, da so na seminarju za usposabljanje pridobili veliko idej in znanja. Prostovoljci so se strinjali tudi s tem, da so se na usposabljanju in izvajanju programa veliko naučili o sebi in o drugih.

Preglednica 13.17: Kompetence prostovoljcev (opisne statistike)

	N	MIN	MAX	AS	SD
Na seminarju za usposabljanje sem pridobil veliko idej in znanja o področju preventivnega dela z mladimi, kar mi bo v pomoč v mojem bodočem profesionalnem življenju.	43	3	5	4,30	0,638
Na seminarju za usposabljanje kot tudi pri izvajanju programa Mladinske delavnice sem se veliko naučil o sebi, kot tudi o drugih, kar mi je bilo v pomoč tudi v mojem privatnem življenju.	42	2	5	3,86	0,783

Legenda: MIN – enota z najmanjšo vrednostjo; MAX - enota z najvišjo vrednostjo; AS - povprečje oz. aritmetična sredina; SD – standardni odklon, ki pove koliko so enote razpršene okoli aritmetične sredine.

13.4 UČINKOVITOST PROGRAMA

Doseganje učinkovitosti programa merimo preko podatkov iz:

- Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za mrežo programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje, ter mrežo programov, namenjenih otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju in
- Končnega poročila o izvajanju programa socialnega varstva v obdobju od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2016 za C programe – splošni obrazec.

Učinkovitost programa ocenjujemo na podlagi naslednjih dimenzij: primernost sredstev glede na število uporabnikov; primernost razmerja opravljenega dela neposredno z uporabniki in ostalega opravljenega dela. Podajamo številčne ocene.

Preglednica 13.18: Učinkovitost rabe programskih virov

Kriterij	Znesek/delež	Ocena
primernost sredstev glede na število uporabnikov	5,69 EUR	6
odstotek porabljenega časa za skupne postopke (1-99)*, specifične postopke (100-199) ter postopke z anonimnimi uporabniki (600-699) v razmerju do porabljenega časa za vse opravljene postopke (1-699)	40,11 %	3

Opomba:

*V oklepajih navajamo standardizirane sklope šifer iz baze opravljenih postopkov.

Primernost sredstev glede na število uporabnikov ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Če sredstva preračunamo na mesečno raven in potem glede na povprečno število uporabnikov, je to slabih šest EUR na uporabnika.

Odstotek porabljenega časa za skupne postopke (1-99), specifične postopke (100-199) ter postopke z anonimnimi uporabniki (600-699) v razmerju do porabljenega časa za vse opravljene postopke (1-699): delež časa porabljenega za skupne, specifične postopke ter postopke z anonimnimi uporabniki v skupnem seštevku časa za vse postopke je 40,11 %, kar ocenjujemo kot srednje ustrezno.

13.5 OCENA TVEGANJA ZA IZVEDBO PROGRAMA

Oceno tveganja za izvedbo programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za mrežo programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje, ter mrežo programov, namenjenih otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju. Analizo tveganja za izvedbo programa podajamo v več točkah: tveganja z vidika financiranja programa, z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa, z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike, z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa in drugih dejavnikov tveganja. Za nekatere dimenzije podajamo opisne ocene, za večino pa številčne.

13.5.1 Ocena tveganja z vidika financiranja programa

Preglednica 13.19: *Financiranje programa*

Kriterij	Znesek/delež	Ocena
primernost letnih sredstev glede na število zaposlenih za polni delovni čas	34.808,17 EUR	6
delež sofinanciranja MDDSZ glede na vse prihodke	80,56 %	0

Primernost sredstev glede na število zaposlenih za poln delovni čas ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. V povprečju zaposleni na letni ravni dobijo 34.808,17 EUR.

Delež sofinanciranja MDDSZ v vseh prihodkih je dobrih 80 %. To ocenjujemo kot popolnoma neustrezno.

Ustreznost velikosti proračuna za namen programa: finančna sredstva so zadostovala, da se je program nemoteno izvedel.

13.5.2 Ocena tveganja z vidika zagotavljanja primerne kadra za izvajanje programa

Preglednica 12.20: *Primernost kadrov, ki delajo neposredno z uporabniki*

Kriterij	Količnik/delež	Ocena
razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in številom prostovoljcev, ki delajo neposredno z uporabniki	17,43	6
formalna usposobljenost kadrov (delež zaposlenih s strokovnim izpitom)	100 %	6
povprečna stopnja izobrazbe zaposlenih (aritmetična sredina)	7	6
ustreznost kadrov glede na financiranje MDDSZ (skladnost s pogodbo)	100 %	6

Razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in prostovoljcev, ki delajo neposredno z uporabniki ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Menimo, da je mesečno okrog 17 uporabnikov na izvajalca popolnoma ustrezna obremenitev.

Formalno usposobljenost kadrov (merjeno z deležem tistih, ki imajo opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva) ocenjujemo kot popolnoma ustrezno, saj imajo vsi zaposleni (100 %) opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva.

Povprečno stopnjo izobrazbe zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno – v povprečju imajo zaposleni v programu sedmo stopnjo izobrazbe.

Ustreznost kadrov glede na financiranje MDDSZ: Po podatkih, prejetih od izvajalcev programa, je v programu zaposlen v celoti ustrezen kader glede na pogodbo z MDDSZ.

13.5.3 Ocena tveganja z vidika ustreznosti programa za vključene uporabnike

Primerjava ciljne in vključene populacije: ciljna in vključena populacija se ujemata.

Ustreznost programa za vključeno populacijo: program nudi ustrezne storitve za vključeno populacijo.

13.5.4 Ocena tveganja z vidika zagotavljanja ustreznih prostorov za izvedbo programa

Prostorskih tveganj za izvajalce in uporabnike programa nismo identificirali. Delavnice potekajo na osnovnih šolah, šole za izvedbo aktivnosti omogočijo uporabo prostorov in potrebne tehnične opreme (računalnik, projektor, ...). Glede ocene prostorskih dimenzij usposabljanj prostovoljcev, ne moremo podati mnenja, saj nas evalvatorje programa kljub dogovoru niso povabili na delavnice.

13.5.5 Ocena tveganja z vidika beleženja in izvajanja ustreznih postopkov

Preglednica 13.21: Postopki

Kriterij	Ocena
kakovost strukture postopkov	6

Kakovost strukture postopkov: poimenovanja in struktura postopkov, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, sta popolnoma ustrezni.

Ustreznost postopkov glede na zastavljene cilje: postopki, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, so popolnoma ustrezni glede na zastavljene cilje programa.

13.5.6 Ocena tveganja - ostalo

Obstoj konfliktov med zaposlenimi o metodah, ki naj bi jih uporabljali: v obravnavanem obdobju med zaposlenimi ni bilo konfliktov o metodah, ki naj bi jih uporabljali. Program ima četrtoletno tradicijo delovanja in so metode dela že utečene.

Administrativne in organizacijske ovire: izvajalci programa navajajo tri ključne ovire, in sicer:

- Dejstvo, da se morajo dogovarjati od posamične šole do posamične šole o načinu realizacije programa. Ti dogovori so precej odvisni od oseb, ki so na vodstvenih mestih na šoli z ozirom, da šole nimajo jasnih navodil glede implementacije tovrstnih programov pristojnega ministrstva, čeprav obstaja dokaj jasna pravna podlaga za to (Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v OŠ - UL. RS. št.75/2004, str. 9029). OŠ nimajo pravne podpore (pravnike kot npr. CSD) in so zato nekatere šole oz. vodstva teh šol precej negotove in občutljive na različne pobude in obstrukcije staršev, ki so včasih tudi destruktivne. Poleg tega ni dogovora na medresorski ravni z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport (dalje MIZŠ) glede izvajanja preventivnih aktivnosti na OŠ; trenutno je to ministrstvo po mnenju izvajalcev programa, precej nekritično dalo navodilo OŠ, da omogočijo izvajanje preventivnega programa, ki se tretira kot splošno zdravstveni. Izvajajo ga medicinske sestre in se izvaja v obliki predavanj za vse starostne skupine na OŠ. Nosilec izvedbe programa je NIJZ. Delno se omenjeni program vsebinsko prekriva z obravnavanim (za 8. in 9. razrede), kar na posameznih šolah dela težave (po eni strani navodilo MIZŠ – na drugi strani preferenca obravnavanega programa MIZŠ). Kot strokovno združenje nimajo dovolj vpliva, da bi se v zvezi s temi vprašanji uskladili z MIZŠ, čeprav le-to priporoča šolam obravnavani program (kopijo potrdila o priporočilu programa so nam izvajalci programa poslali dostavili).
- Najpomembnejšo organizacijsko oviro predstavlja, da v okviru sistema socialnega varstva, zlasti CSD, ni jasno opredeljena vloga preventive na praktični in izvedbeni ravni. Preventiva še vedno nima statusa znanstveno utemeljenega strokovnega področja dela. Po mnenju izvajalcev programa bi bilo potrebno v okviru regijskih CSD opredeliti posebno delovno mesto za izvajanje preventivnih aktivnosti oz. koordiniranje preventivnih aktivnosti na regijski ravni. Za področje otrok in mladostnikov, ki imajo težave pri odraščanju pa bi na lokalni ravni te aktivnosti izvajali DC, ki bi tudi skrbeli za izvedbo preventivnega programa »Mladinske delavnice«. Ti DC bi bili povezani v nacionalno mrežo »Mladinske delavnice«, za koordinacijo katere skrbi Društvo za preventivno delo (DPD). Tako bi regijski CSD preko obravnavanega programa usklajevali delo na lokalni ravni. Ob ustrezni finančni podpori bi na ta način program »Mladinske delavnice« bil lahko postopoma dostopen celotni populaciji potencialnih uporabnikov.
- Uspešna realizacija programa »Mladinske delavnice« na terenu je povezana s tesnejšim sodelovanjem z institucijami, ki delujejo na področju vzgoje in izobraževanja, zlasti z osnovnimi šolami. Razen tega en del programa realizirajo v osnovnih šolah; in sicer v okviru pouka (razredne ure ipd.). Rezultati programa bi bili za 20-30 % boljši, če bi se na sistemski ravni oz. medresorsko MDDSZ dogovorilo z MIZŠ o načinu implementacije programa v okviru pouka in če bi pri tem dosegli dogovor, da se za posamični oddelek program na tedenski ravni izvaja v okviru blok ure (90 min). To bi lahko rešili s pomočjo dodelitve posebnih razrednih ur, ki bi bile namenjene samo izvedbi celostnega SVP »Mladinske delavnice«.
- Po mnenju izvajalcev programa, bi bila potrebna kadrovska okrepitev programa. Tako izvajalci programa predlagajo ureditev normativov in standardov izvajanja programa v prihodnosti, v kontekstu povezovanja z DC:

Programi za otroke in mladostnike prikrajšane za normalno družinsko življenje, ter programi, namenjeni otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju.

Pri programih skupnostno preventivnega socialnega dela namenjenih otrokom in mladostnikom, ki imajo težave pri odraščanju, ali ki so prikrajšani za normalno družinsko življenje, v katerih poteka delo v okviru skupin uporabnikov (najmanj 7 do 12) in pri katerih gre za spreminjanje in/ali za podporo pri utrjevanju vedenjskih in odnosnih vzorcev, se odmeri 350,00 € na skupino ter se prizna strošek dela 1 strokovnega delavca in 1 laičnega delavca (s VI. ali VII. stopnjo izobrazbe) in/ali 1 strokovnega delavca na min. 1.400 uporabnikov letno, oz. za izvajanje programa v 120 skupinah uporabnikov. Pri čemer je program dostopen uporabnikom redno vsak delovni dan najmanj 4 ure, oz. uporabniki morajo biti vključeni v program najmanj 6 ur mesečno.

Na program se prizna strošek za največ 2 zaposlena; če je program organiziran kot nacionalna mreža enega izvajalca v več statističnih regijah, se odobri strošek dela za 3 zaposlene; v primeru če je v program izvajalca v lokalni skupnosti, ki je vključen v zgoraj omenjeno nacionalno mrežo vključenih 350 uporabnikov ali več oz. 30 skupin uporabnikov na letni ravni, se odobri strošek dela za ½ strokovnega ali laičnega delavca (s VI. ali VII. stopnjo izobrazbe).

Kratka obrazložitev:

Ob vključitvi 1.400 uporabnikov oz. 120 skupin uporabnikov na letni ravni naj bi se odobrila/financirala zaposlitev 1 vodje programa (strokovni delavec) in 1 strokovnega delavca. Da bi bilo vključeno toliko uporabnikov, je potrebno, da na letni ravni sodeluje od 60 do 70 prostovoljcev.

Če je program organiziran kot nacionalna mreža je potrebno odobriti/financirati še 1 laičnega delavca. Ta oseba naj bi usklajevala skupne aktivnosti na nacionalni ravni, pripravo in organizacijo usposabljanja, skrbela bi za tehnično, administrativno in organizacijsko plat delovanja mreže, komunicirala z javnostmi itd. Recimo, v primeru preventivnega programa »Mladinske delavnice« je le-ta organiziran kot nacionalna mreža izvajalcev istega programa v več statističnih regijah. Društvo za preventivno delo je koordinator izvedbe programa na nacionalni ravni in zagotavlja različne storitve za izvajalce ter enako kakovost storitev vsem uporabnikom na celotnem območju izvedbe. Društvo skrbi tudi za izvajanje programa v ljubljanski regiji.

Če so posamični izvajalci programa (kot npr. program Mladinske delavnice) vključeni v nacionalno mrežo izvajalci istega programa in pri tem na območju svojega delovanja (običajno je to UE) program izvaja za 350 uporabnikov ali več (30 skupin uporabnikov) se potem izvajalcu dodelijo finančna sredstva še za ½ strokovnega ali laičnega delavca. Predvideva se vključitev DC v Nacionalno mrežo Mladinske delavnice in bi odobritev 1/2 strokovnega ali laičnega delavca omogočilo hitrejšo vključitev večjih centrov (Maribor, Nova Gorica, Ilirska Bistrica, Idrija, Murska Sobota itd.).

Za dosego ciljev programov skupnostno preventivnega socialnega dela, za razliko od programov svetovalno skupnostno socialnega dela za otroke in mladostnike, je časovni obseg potrebnega dela manjši, saj ni potrebe, da je posamezni uporabnik v program vključen 8-10 ur mesečno. Motnje in težave oz. psihosocialne stiske potencialnih uporabnikov storitev skupnostnega svetovalnega socialnega dela namenjenega otrokom in mladostnikom, ki imajo težave pri odraščanju, so vsekakor zahtevnejše, oz. za njihovo uspešno obravnavo je

potrebno posvetiti več časa strokovnega dela kot pa uporabnikom skupnostno preventivnega socialnega dela. Zato predlagamo manjši obseg predvidenega dela za uporabnike skupnostno preventivnega socialnega dela. V primeru programa »Mladinske delavnice«, na podlagi do sedaj izvedenih evalvacij, so ugotovili, da je potrebno, da bi bili uporabniki (kot skupina) v aktivnostih tega programa vključeni 4-6 ur mesečno, da bi lahko dosegli zastavljene cilje oz. spremembe pri njih. Z ozirom, da v okviru tovrstnih programov ni možno voditi evidenc prisotnosti (zaradi organizacijskih in tehničnih razlogov), se tudi ne more zagotoviti striktna prisotnost posameznega uporabnika na vseh aktivnostih, ki jih izvajamo za njih v okviru programa. Vendar se na podlagi evalvacije učinkov ugotavlja, v kolikšni meri so doseženi cilji na ravni v program vključenih uporabnikov.

- Potrebno bi bilo razvijati komplementarni tip programa za starše starostne skupine, s katero sodeluje program.

13.6 TRAJNOST PROGRAMA

Oceno trajnosti programa merimo preko podatkov iz Zbirnika podatkov o programu za pripravo evalvacijskega poročila za mrežo programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje, ter mrežo programov, namenjenih otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju. Trajnost programa ocenjujemo preko deležev povratnikov iz istega ali drugih programov ter razlogov za povratništvo in števila let delovanja programa. Posamezne dimenzije ocenjujemo opisno. Oceno trajnosti programa pa podajamo tudi na podlagi dejavnikov dostopnosti programa.

Delež povratnikov in razlogi: izvajalci programa podatka zaradi narave dela ne beležijo.

Delež uporabnikov iz drugih programov in razlogi: izvajalci programa podatka zaradi narave dela ne beležijo.

Delež uporabnikov, ki obiskujejo poleg obravnavanega programa, še vsaj en drug SVP: izvajalci programa podatka zaradi narave dela ne beležijo.

Število let delovanja programa: program pod imenom MD deluje od leta 1990, torej približno 25 let.

Preglednica 13.22: Dostopnost programa za uporabnike

Kriterij	Ocena
čakalna doba – podatek izvajalcev	n.o.
arhitektonske ovire, dostopnost gibalno oviranim	6
dostopnost informacij o programu na spletu	6

Čakalna doba – podatek izvajalcev

Podatek zaradi narave dela programa za končne uporabnike ni relevanten.

Urnik dela

Program se izvaja v času osnovnošolskega pouka. Delno kot predura ali zadnja ura, konsenz o tem sprejmejo v vsaki šoli ločeno na svetu staršev. Manjši del programa poteka kot interesna dejavnost (UMS). To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Arhitektonske ovire, dostopnost gibalno oviranim

Sedež programa ni dostopen gibalno oviram osebam (dvojno stopnišče), se pa program izvaja v prostorih osnovnih šol, katerih prostori so praviloma dostopni tudi gibalno oviram osebam (klančine, dvigala, dostopnost učilnic, sanitarnih prostorov). To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Dostopnost javnega prevoza

Delavnice potekajo v prostorih osnovnih šol, ki so praviloma dostopne z neposrednimi linijami javnega prevoza (avtobus, vlak). To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Vidnost, označenost prostorov programa

Podatek zaradi narave dela programa za končne uporabnike ni relevanten.

Dostopnost informacij o programu na spletu

Na spletni strani programa je navedenih vseh šest ocenjevanih elementov. To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Podatkov o številu obiskov strani ne beležijo. Stran družbenega omrežja Facebook društva je v obravnavanem obdobju beležila 344 všečkov in 346 sledilcev.

13.7 UGOTOVITVE IN PREDLOGI

a) Ustreznost ciljev za reševanje problemov

Cilji programa so ustrezno formulirani. Cilji so tudi ustrezni glede na tip programa in vključeno populacijo programa.

b) Uspešnost in učinkovitost programa

Program je uspešno (ocenjeno z oceno 4 na lestvici od 0 do 6) dosegal naslednje cilje skupine JVSP s področja delavnic za mlade: zvišanje samopodobe, zadovoljstvo uporabnikov, oblikovanje pozitivnih stališč, usposobljenost prostovoljcev in povečanje kompetentnosti prostovoljcev; srednje uspešno (ocenjeno z oceno 3) cilja: samostojno reševanje težav in opolnomočenje uporabnikov ter manj uspešno (ocenjeno z oceno 2) cilj: pridobitev socialnih veščin.

Primernost sredstev glede na število uporabnikov ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Izvajalci so v obravnavanem obdobju porabili 40,11 % časa za postopke, ki vključujejo uporabnika, kar ocenjujemo kot srednje ustrezno.

Predlog

Predlagamo, da program okrepi delovaje na področju doseganja cilija pridobitev socialnih veščin mladostnikov. Preko analize izpolnjenih anketnih vprašalnikov lahko ugotovimo, da so uporabniki označili, da so MD malo vplivale na vse socialne veščine, z izjemo uspešnejšega učenja, kjer so označili, da MD sploh niso vplivale. Splošni vpliv MD, na pridobitev socialnih veščin opredelimo kot majhen vpliv. Dopuščamo tudi možnost, da so uporabniki napačno razumeli pojme v vprašalniku, do katerih so se opredeljevali kot sta npr. mišljenje in čustva, ki sta zelo abstraktna pojma. Uporabniki so tudi ocenili, da so MD srednje vplivale na to, da so spremenili način komunikacije in da lažje nadzorujejo svoje obnašanje. Vprašamo se lahko tudi ali je to sploh smiseln cilj takega programa, kamor so uporabniki vključeni le krajši čas.

c) Ocena tveganja za izvedbo programa

Financiranje programa

Primernost sredstev glede na število zaposlenih za polni delovni čas ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Delež sofinanciranja MDDSZ v vseh prihodkih je dobrih 80 %. To ocenjujemo kot popolnoma neustrezno. Finančna sredstva so zadostovala, da se je program nemoteno izvedel.

Predlog

Predlagamo, da program intenzivno deluje pri pridobivanju sredstev od drugih javnih financerjev (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za zdravje) in proaktivno deluje pri promociji programa z namenom pridobivanja donacij.

Primernost kadrov

Razmerje med povprečnim številom uporabnikov na mesec in prostovoljcev, ki delajo neposredno z uporabniki ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Formalno usposobljenost kadrov (merjeno z deležem tistih, ki imajo opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva) ocenjujemo kot popolnoma ustrezno, saj imajo vsi zaposleni opravljen strokovni izpit s področja socialnega varstva. Povprečno stopnjo izobrazbe zaposlenih ocenjujemo kot popolnoma ustrezno (7). Po podatkih, prejetih od izvajalcev programa, je v programu zaposlen v celoti ustrezen kader glede na pogodbo z MDDSZ.

Ustreznosti programa za uporabnike

Ciljna in vključena populacija programa se ujemata. Program nudi ustrezne storitve za vključeno populacijo.

Ustreznost prostorov za izvedbo programa

Prostorskih tveganj za izvajalce in uporabnike programa nismo identificirali. Delavnice potekajo na osnovnih šolah, šole za izvedbo aktivnosti omogočijo uporabo prostorov in potrebne tehnične opreme. Glede ocene prostorskih dimenzij usposabljanj prostovoljcev, ne moremo podati mnenja, saj nas evalvatorje programa kljub dogovoru niso povabili na delavnice.

Beleženje in izvajanje ustreznih postopkov

Poimenovanja in struktura postopkov, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, sta popolnoma ustrezni. Postopki, ki jih v programu uporabljajo pri beleženju opravljenega dela, so popolnoma ustrezni glede na zastavljene cilje programa.

Ostala tveganja

V obravnavanem obdobju med zaposlenimi ni bilo konfliktov o metodah, ki naj bi jih uporabljali.

Izvajalci programa navajajo tri ključne organizacijske ovire, in sicer:

- Dejstvo, da se morajo dogovarjati od posamične šole do posamične šole o načinu realizacije programa. Ti dogovori so precej odvisni od oseb, ki so na vodstvenih mestih na šoli z ozirom, da šole nimajo jasnih navodil glede implementacije tovrstnih programov pristojnega ministrstva, Poleg tega ni dogovora na medresorski ravni z MIZŠ glede izvajanja preventivnih aktivnosti na OŠ; trenutno je to ministrstvo po mnenju izvajalcev programa, precej nekritično dalo navodilo OŠ, da omogočijo izvajanje preventivnega programa, ki se tretira kot splošno zdravstveni. Izvaja ga medicinsko osebje, nosilec izvedbe programa je NIJZ.
- Najpomembnejšo organizacijsko oviro predstavlja, da v okviru sistema socialnega varstva, zlasti CSD, ni jasno opredeljena vloga preventive na praktični in izvedbeni rani.
- Uspešna realizacija programa »Mladinske delavnice« na terenu je povezana s tesnejšim sodelovanjem z institucijami, ki delujejo na področju vzgoje in izobraževanja, zlasti z osnovnimi šolami. Razen tega en del programa realizirajo v osnovnih šolah; in sicer v okviru pouka (razredne ure ipd.). Rezultati programa bi bili za 20-30 % boljši, če bi se na sistemski ravni oz. medresorsko MDDSZ dogovorilo z

MIZŠ o načinu implementacije programa v okviru pouka in če bi pri tem dosegli dogovor, da se za posamični oddelek program na tedenski ravni izvaja v okviru blok ure (90 min).

- Po mnenju izvajalcev programa, bi bila potrebna kadrovska okrepitev programa. Tako izvajalci program predlagajo ureditev normativov in standardov izvajanja programa v prihodnosti, v kontekstu povezovanja z DC. Predlog za nov normativ se glasi:

Programi za otroke in mladostnike prikrajšane za normalno družinsko življenje, ter programi, namenjeni otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju.

Pri programih skupnostno preventivnega socialnega dela namenjenih otrokom in mladostnikom, ki imajo težave pri odraščanju, ali ki so prikrajšani za normalno družinsko življenje, v katerih poteka delo v okviru skupin uporabnikov (najmanj 7 do 12) in pri katerih gre za spreminjanje in/ali za podporo pri utrjevanju vedenjskih in odnosnih vzorcev, se odmeri 350,00 € na skupino ter se prizna strošek dela 1 strokovnega delavca in 1 laičnega delavca (s VI. ali VII. stopnjo izobrazbe) in/ali 1 strokovnega delavca na min. 1.400 uporabnikov letno, oz. za izvajanje programa v 120 skupinah uporabnikov. Pri čemer je program dostopen uporabnikom redno vsak delovni dan najmanj 4 ure, oz. uporabniki morajo biti vključeni v program najmanj 6 ur mesečno.

Na program se prizna strošek za največ 2 zaposlena; če je program organiziran kot nacionalna mreža enega izvajalca v več statističnih regijah, se odobri strošek dela za 3 zaposlene; v primeru če je v program izvajalca v lokalni skupnosti, ki je vključen v zgoraj omenjeno nacionalno mrežo vključenih 350 uporabnikov ali več oz. 30 skupin uporabnikov na letni ravni, se odobri strošek dela za ½ strokovnega ali laičnega delavca (s VI. ali VII. stopnjo izobrazbe).

- Potrebno bi bilo razvijati komplementarni tip programa za starše starostne skupine s katero sodeluje program.

Predlog

Predlagamo razvoj komplementarnega programa za starše vključene skupine uporabnikov z namenom krepitev starševskih kompetenc ter opremljanja staršev z ustreznimi znanji, vrednostnimi usmeritvami in socialnimi veščinami, da bi se uspešno soočali z izzivi, ki jih adolescenca njihovih otrok prinaša v družino. Poleg tega menimo, da bi bilo potrebno razvijati podobne preventivne intervencije, kot je obravnavani program za populacijo adolescentov srednješolske starosti. Program bi bil časovno krajši in bolj zasnovan na strategiji zmanjševanja škode.

d) Kriterij trajnosti

Kroženje uporabnikov

Izvajalci programa podatkov o kroženju uporabnikov zaradi narave dela ne beležijo (skupinsko delo).

Program deluje od leta 1990, torej približno 25 let.

Dostopnost programa za uporabnike

Program se izvaja v času osnovnošolskega pouka. Delno kot predura ali zadnja ura, konsenz o tem sprejmejo v vsaki šoli ločeno na svetu staršev. Manjši del programa poteka kot interesna dejavnost. To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Sedež programa ni dostopen gibalno oviram osebam (dvojno stopnišče), se pa program izvaja v prostorih osnovnih šol, katerih prostori so praviloma dostopni tudi gibalno oviranim osebam (klančine, dvigala, dostopnost učilnic, sanitarnih prostorov). To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Delavnice potekajo v prostorih osnovnih šol, ki so praviloma dostopne z neposrednimi linijami javnega prevoza. To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno.

Na spletni strani programa je ustrezno navedenih vseh šest ocenjevanih elementov. To ocenjujemo kot popolnoma ustrezno. Podatkov o številu obiskov strani ne beležijo. Stran družbenega omrežja Facebook društva je v obravnavanem obdobju beležila 344 všečkov in 346 sledilcev.

****

Podajamo nekaj splošnih ugotovitev, razvrščenih v dva sklopa:

a. Ciljna skupina programa

Obravnavani program, ki smo ga v letu 2017 evalvirali, ima dolgo, 27 letno tradicijo kontinuiranega delovanja na področju univerzalne preventive pri mladostnikih v obdobju zgodnje adolescence, torej v času, ko so težave v odraščanju in tvegano vedenje pogosti. Način obvladovanja razvojne krize adolescence, daljnosežno opredeljuje značaj bodočega odraslega posameznika, kot tudi njegov socialni položaj oz. stopnjo socialne izključenosti. Tukaj vidimo pomembno vlogo obravnavanega programa kot dopolnitev mreže DC s področja otrok in mladostnikov.

Program kontinuirano (skozi vse šolsko leto) neselektivno izvaja svoje storitve (delavnice) v sklopu šolskega programa (izjema je kakšna dodatna ura po pouku ali predura) celotni najstniški populaciji zgodnjega adolescenčnega obdobja, zato udeleženci programa niso žrtve stigmatizacije, ki se pri tej ranljivi skupini lahko hitro pojavi. Obravnava teme, ki so pomembne pri spodbujanju pozitivnega razvoja mladostnika (reševanje konfliktov, odvisniško vedenje, spolne bolezni,..) in pri trenutnem in nadaljnjem razvoju posameznika na vseh pomembnih področjih družbenega udejstvovanja (šola, družina, delovno mesto).

b. Sodelovanje programa z drugim SVP in institucijami

Pri izvedbi programa izvajalci programa tesno sodelujejo z DC v okviru društva Preventivni programi za mlade Slovenije. V to društvo je vključena večina DC, s katerimi v prihodnosti načrtujejo implementacijo programa MD. Zelo dobro in aktivno sodelujejo z lokalnimi CSD in DC.

Povezani so tudi z NVO, ki delujejo na področju drog. So aktivni člani Zveze nevladnih organizacij na področju zmanjševanja škodljivih posledic drog.

Sodelovanje z uradnimi institucijami s področja zdravstva je šibko. Sodelujejo relativno uspešno z NIJZ. Po mnenju izvajalcev programa pri njih še vedno dominira medicinska model preventive, ki je iz njihove perspektive pomanjkljiv, ko gre za psihosocialno področje. Ni se jim uspelo dogovoriti za sodelovanje z Medicinsko fakulteto glede dovoljenja, da program predstavijo potencialnim prostovoljcem, torej študentom medicine in jih v okviru uradnih predavanj povabijo k sodelovanju. Zato so med prostovoljci programa študenti te fakultete najmanj zastopani.

Sodelovanje programa z MDDSZ je dobro, tovrstnega sodelovanja pa nimajo z drugimi resorji, ki jih pokrivata MIZŠ in Ministrstvo za zdravje kar bi bilo ustrezno, glede na to, da program deluje interdisciplinarno. Sodelovanje z MIZŠ ni ustrezno, MIZŠ namreč finančno ne podpira izvedbe tovrstnih programov, kar bi bilo možno rešiti na medresorski ravni.

Obstaja torej nekaj kratkih stikov pri sodelovanju z določenimi resorji, kljub temu lahko trdimo, da je program prepoznaven v strokovni in laični javnosti po svoji interdisciplinarni strokovnosti (povezava medicine, šolstva in socialnega varstva). Tudi v procesu zunanje evalvacije smo jim na podlagi pridobljenih podatkov podelili pretežno visoke povprečne ocene pri ocenjevanih kriterijih.

VIRI IN LITERATURA

- Društvo za preventivno delo (DPD 2017-1). Mladinske delavnice. Dostopno prek: <http://www.drustvo-dpd.si/index.php?page=mladinske-delavnice> (4. oktober 2017).
- Društvo za preventivno delo (DPD 2017-2). Metode in tehnike izvajanja. Dostopno prek: <http://www.drustvo-dpd.si/index.php?page=metode-in-tehnike-izvajanja> (4. oktober 2017).
- Izpolnjena Končna poročila o izvajanju programa socialnega varstva v obdobju od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016 za C programe – splošni obrazec.
- Mesec, Blaž (2007), Metodologija raziskovanja v socialnem delu II (študijska gradivo). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti - 1 (MDDSZ 2017-1).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti - 2 (MDDSZ 2017-2). Socialnovarstvene storitve. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/socialnovarstvene_storitve/ (2. november 2017).
- Prejeto gradivo izvajalcev SVP: izpolnjeni vprašalniki, zbirniki, dokumentacije, intervjuji, odgovori preko e-pošte.
- Programi socialnega varstva. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/socialnovarstveni_programi/ (2. november 2017).
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020. (Ur.l. RS, št. 39/2013).
- Rode Nino, Rihter Liljana, Kobal Barbara (2006): Evalvacija programov v socialnem varstvu: model in postopek izvedbe. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, Inštitut RS za socialno varstvo. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/evalvacija_pop.pdf (1. september 2017).
- Yates, Brian T. (1999): Measuring and Improving Costs, Cost-Effectiveness, and Cost-Benefit for Substance Abuse Treatment Programs: A Manual. National Institute on Drug Abuse, Maryland; US Department of health and Human Services: National Institutes of Health.
- Zakon o socialnem varstvu. Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16 in 52/16 – ZPPreb-1.
- Žiberna, Vid (2016): Podpora pri procesu evalvacije izvajanja javnih socialnovarstvenih programov: navodila za uporabo baze EVAPRO© - oktober 2016. 5. izd. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.